

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.07.2019 № 975) [www. economy.nauka.com.ua](http://www.economy.nauka.com.ua) | № 7, 2020 | 30.07.2020 р.

DOI: [10.32702/2307-2105-2020.7.50](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.7.50)

УДК 336.2:339.1

Ф. П. Ткачик,
к. е. н., доцент,
доцент кафедри податків та фіскальної політики,
Тернопільський національний економічний університет
ORCID ID: 0000-0002-4783-6919
К. В. Кривова,
к. е. н., доцент кафедри податків та фіскальної політики,
Тернопільський національний економічний університет
ORCID ID: 0000-0003-1147-8811

ЕФЕКТИВНІСТЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ

F. Tkachyk
PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Taxes and fiscal policy,
Ternopil National Economic University
K. Krysovata
PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Taxes and fiscal policy,
Ternopil National Economic University

EFFICIENCY OF PUBLIC PROCUREMENT IN UKRAINE

У статті досліджено сутність, мету та законодавчий базис публічних закупівель. Розглянуто методичні аспекти функціонування системи електронних закупівель в Україні. Акцентовано, що важливу роль в системі електронних закупівель Prozorro відіграють аукціонні торги. Проаналізовано динаміку здійснених публічних закупівель в Україні залежно від процедур закупівель. Здійснено регіональний моніторинг активності публічних закупівель в Україні. Обґрунтовано шляхи ефективного застосування системи електронних закупівель в Україні з урахуванням зарубіжного досвіду. Сформульовано рекомендації щодо результативнішої участі в аукціонних торгах системи публічних закупівель Prozorro в сучасних умовах розвитку соціально-економічних процесів. Наголошено, що в умовах експансії пандемії коронавірусу важливо приділяти увагу покращенню закупівель робіт і послуг, необхідних для здійснення заходів, спрямованих на запобігання епідемії та пандемії.

The article examines the essence, purpose and legal basis of public procurement. It is stated that as a result of the functioning of the public procurement system, the state satisfies public needs in goods, jobs, services, as well as provides funding for the activities of budgetary institutions. For the business sector, public procurement is an opportunity to diversify the market. Methodical aspects of functioning of e-procurement system in Ukraine are considered. The stages of bidding in the public procurement system are highlighted, among which auction

bidding plays an important role. The specifics of auctioning in the ProZorro system according to the classical and Dutch models are compared.

The dynamics of public procurement in Ukraine depending on procurement methods is analyzed. It is established that of the competitive procurement methods, the organizers most often use sub-threshold procurement. Regional monitoring of public procurement activity in Ukraine was carried out. The leader in the number of public procurements is Dnipropetrovs'k region with the largest procurement budget of UAH 52 billion in 2018. It is determined that in many countries of the world public procurement is considered an effective means of ensuring economical and optimal spending of budget funds. The ways of effective application of the e-procurement system in Ukraine are substantiated, taking into account foreign experience. It is emphasized that in the context of the expansion of the coronavirus pandemic, it is important to pay attention to improving the procurement of works and services necessary for the implementation of measures aimed at preventing epidemics and pandemics.

Recommendations for more effective participation in the auction bidding of the public procurement system ProZorro in modern conditions of development of socio-economic processes are formulated. Among them are systematized the following: development of a flexible mechanism for financing public procurement; optimization of information resources; increasing control over the effective distribution of the financial budget; implementation of the practice of conducting international auctions, etc.

Ключові слова: *публічні закупівлі; державні закупівлі; електронні аукціони; тендер; торги; система ProZorro; фінансування закупівель.*

Key words: *public procurements; government procurements; electronic auctions; tender; bidding; ProZorro system; procurement financing.*

Постановка проблеми. В сучасних умовах динамічного розвитку економічних процесів важливим інструментом реалізації фінансової політики держави є публічні закупівлі. Внаслідок функціонування системи публічних закупівель держава задовольняє суспільні потреби в товарах, робочих місцях, послугах, а також забезпечує фінансування діяльності бюджетних установ. Для підприємницького сектору публічні закупівлі є можливістю для диверсифікації ринку збуту.

Сьогодні будь-який громадянин України, а не лише учасник тендерів, може слідкувати за чесністю державних закупівель. Проте сама система не здатна ліквідувати корупцію, знівелювати тендерні змови чи протидіяти необ'єктивному завищенню цінової пропозиції. Безумовно, високий рівень корупції в системі державних закупівель призводить до великих фінансових, кількісних, якісних та політичних втрат. Все це в комплексі актуалізує дослідження перспектив підвищення ефективності функціонування публічних закупівель в Україні задля суттєвого зменшення корупційних зловживань та збільшення масштабів фінансових і суспільних ефектів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблематики публічних закупівель та оцінюванню їх ефективності присвячені праці вітчизняних і зарубіжних вчених, науковців, практиків, з числа яких варто зазначити наступних: Дж. Гелбрейт, Дж. Муррей [3], Дж. Стігліц, О. Альциванович [2], В. Вареник [4], А. Гаврилова [7], Л. Гальчинський [7], О. Длугопольський [13], Л. Євчин [4], О. Заклекта [13], Л. Кулик [14], Н. Ткаченко [8], Я. Петруненко [10], А. Романишин [13], Н. Хорунжак [12], К. Хусанова [6], Я. Цимбаленко [2] та ін. Віддаючи належне науковим досягненням учених та оцінюючи їх значний внесок у розвиток досліджуваної проблематики, констатуємо, що подальшого дослідження потребують особливості ефективного функціонування системи публічних закупівель в Україні з урахуванням специфіки сучасних фінансово-економічних, соціально-інформаційних, а також інтеграційних процесів.

Постановка завдання. Основною метою статті є дослідження актуальних тенденцій функціонування системи публічних закупівель в Україні та пошук шляхів її удосконалення.

Виклад основного матеріалу дослідження. В еру цифрових технологій комерційні фірми та державні установи все частіше використовують електронні системи для більш ефективного, передбачуваного, прозорого й безпечного управління ланцюжком своїх закупівель та поставок. У той же час, розвинені країни світу використовують державні закупівлі як один з найбільш ефективних інструментів системи державної допомоги для забезпечення стабільного економічного зростання.

Поява поняття «публічні закупівлі» в українському законодавстві була обумовлена прийняттям Закону України «Про публічні закупівлі», відповідно до якого публічною закупівлею є «придбання замовником товарів, робіт і послуг у порядку, встановленому цим Законом» [1].

На думку О.В. Альциванович та Я.Ю. Цимбаленко під публічними закупівлями слід розуміти сукупність поетапних дій, які складають цілісну, врегульовану законодавством процедуру, що здійснюється на конкурентній основі, спрямовану на закупівлю за державні кошти та кошти місцевих бюджетів необхідних товарів, робіт і послуг, що пропонуються учасниками процедур, відповідно до потреб замовника (розпорядника коштів), виходячи із умов якості, ціни, кількості, строку поставки товару, надання послуг чи виконання робіт, місця знаходження постачальника, строку дії пропозиції конкурсних торгів та ін., та проводиться з метою реалізації функцій публічної адміністрації, а також включає контроль, нагляд, координацію та моніторинг за проведенням процедур уповноваженими органами [2, с. 96].

Система державних закупівель є одним із найпотужніших інструментів державного регулювання економіки, розвитку конкурентного середовища та виконання соціальних завдань. Головною метою державної політики у сфері закупівель є забезпечення ефективності цих процедур – закупівля товарів, робіт, послуг найвищою якістю за найнижчою ціною. На думку J.G. Muga, «у будь-якій державі, незалежно від рівня її розвитку, публічні закупівлі мають забезпечувати вирішення тактичних і стратегічних завдань» [3, с. 429-434].

Як свідчить міжнародний досвід, повністю усунути корупцію в державних закупівлях поки не вдалося жодній країні. Спроби подолання цього небезпечного явища завжди починаються із спроб встановлення бажаних стандартів. Тобто, створення механізму моніторингу, який міг би запобігати здійсненню корупційних намірів. Значних успіхів у цьому напрямі досягла Європа, створивши єдину міжнародну організацію GRECO з моніторингу антикорупційних стандартів, до якої входять 46 держав. У 2006 році GRECO опублікувала 25 антикорупційних рекомендацій для України (7 з яких було виконано повністю, а ще 18 частково), але, на жаль, ситуація на краще в нашій державі не змінилася [4, с. 325]. В результаті чого у 2014 році виникла потреба в запровадженні електронної системи Prozorro. Вона складається з єдиної бази даних, яка використовує відкритий код NOSQL та єдиної централізованої системи електронних аукціонів, доступ до якої здійснюється через п'ятнадцять окремих комерційних майданчиків [5].

Методика роботи системи електронних закупівель Prozorro передбачає декілька етапів. На першому етапі замовник на підставі плану закупівель та додатку до нього, затвердженого тендерним комітетом установи-замовника, подає на електронний майданчик в Інтернеті оголошення про те, що хоче закупити або які послуги потрібно отримати [6, с. 9]. На другому етапі проводяться електронні аукціони, де учасники знижують ціни. Замовник не має змоги впливати на ці процеси. Аукціони, як правило, здійснюються за двома моделями (рис. 1). На третьому етапі замовник визначає переможця торгів, основним критерієм при визначенні переможця є ціна. Учасники торгів можуть оскаржувати торги в Антимонопольний комітет України. Завершальним четвертим етапом торгів є укладання договору з переможцем, поставка товарів, виконання робіт і послуг та оплата.

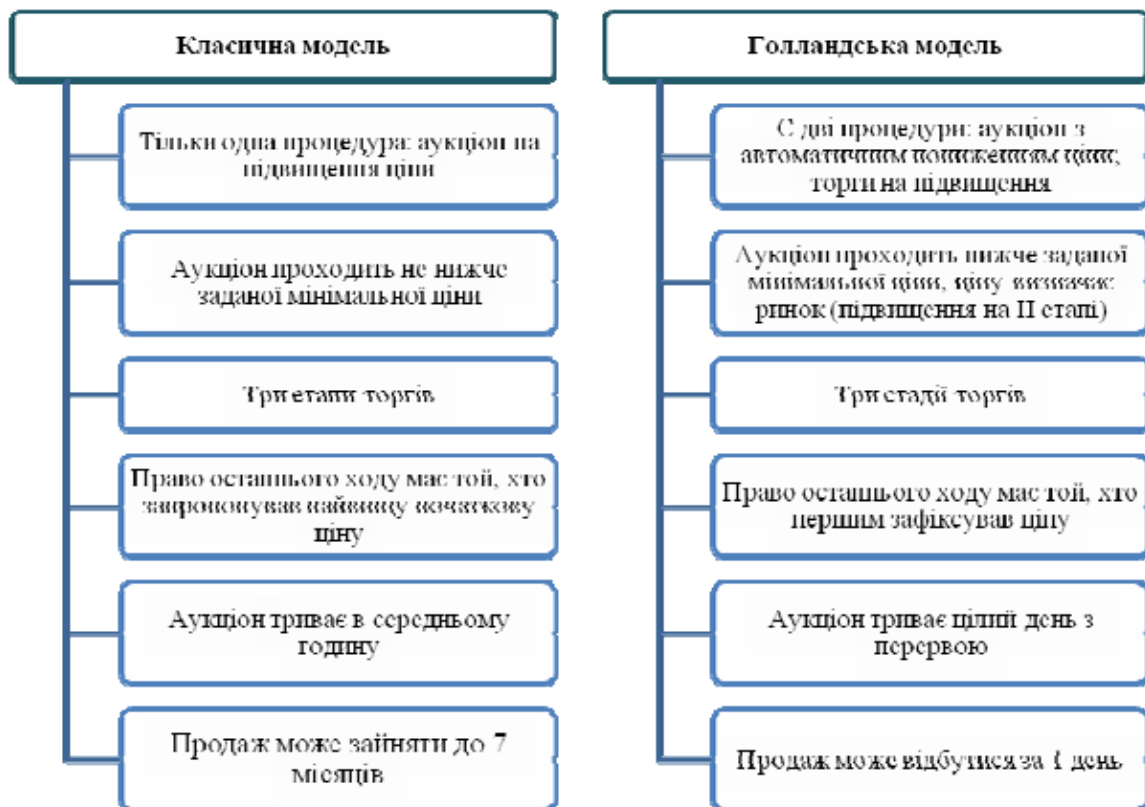

Рис. 1. Моделі здійснення аукціонних торгів в системі Prozorro

Джерело: побудовано авторами на основі [7]

Також зазначимо, що Україна, як член Угоди СОТ про державні закупівлі (GPA), стала ще більш відкритою для іноземних учасників і отримала доступ до закупівель за кордоном. Електронна система спростила доступ до торгів для учасників, знизила рівень витрат на адміністрування як самої системи з боку держави, так і витрат на адміністрування процесу з боку закупівельників та учасників і в цілому прискорила процес закупівель. До того ж, моніторинг процесу закупівель, який охоплює електронна система, став більш простим та доступним [8, с. 472].

Практика функціонування системи ProZorro засвідчила її високу ефективність. Щорічний бюджет державних закупівель, що здійснюються через систему, складає 300 млрд. грн., а середня кількість компаній, які подають пропозиції на одну закупівлю замовника становить 2,45 од.

Оцінити ефективність розвитку сфери публічних закупівель можна на підставі аналізу основних показників. Зокрема, протягом 2019 року організаторами закупівель було оголошено 1,378 млн. закупівель, з яких успішно завершено 1,238 млн., що на 14,27% більше ніж у попередньому році. Водночас розподіл кількості завершених закупівель у 2019 році за методами закупівель зображено в таблиці 1.

Таблиця 1.
Динаміка кількості завершених закупівель у 2019 році за методами закупівель

Процедура закупівлі	Кількість тендерів у 2019 році	Частка від загальної кількості у 2019 році	Кількість тендерів у 2018 році	Порівняння років за кількістю закупівель
Відкриті торги	85 840	6,93%	78 322	9,6%
Відкриті торги із публікацією англ. мовою	4 367	0,35%	4 789	-8,81 %
Переговорна процедура (для потреб оборони)	1 405	0,11%	1 359	3,38%
Допорогова закупівля	133 517	10,79%	167 170	-20,13%
Переговорна процедура	53 934	4,36%	48 866	10,37%
Процедура звітування про укладений договір	958 937	77,46%	783 737	22,35%
ВСЬОГО	1 238 000	100%	1 084 243	

Джерело: побудовано на основі [9]

Як свідчать декламовані дані, з конкурентних методів закупівель найчастіше організатори застосовують допорогові закупівлі (10,79%), відкриті торги (6,93%) та переговорну процедуру для закупівлі для потреб оборони (0,11%). При цьому у звітному 2019 році, при порівнянні з минулим роком, організаторами закупівель було проведено на понад 10% більше закупівель за переговорною процедурою.

Водночас у 2019 році зменшилась на понад 8% кількість відкритих торгів із публікацією англійською мовою та зменшилась кількість допорогових закупівель на понад 20%.

Поряд з цим, кількість звітів про укладені договори збільшилась у порівнянні з 2018 роком на понад 22% і становить більш ніж 77% від загальної кількості всіх закупівель у звітному році. Це може свідчити про небажання організаторів використовувати конкурентні методи закупівель із використанням електронної системи закупівель.

В результаті аналізу та моніторингу наявних даних держзакупівель торговельного майданчика Zakupki.Prozorro.ua, було визначено, що в рейтингу найактивніших регіонів-закупівельників України (без урахування міста Київ) в ProZorro лідирує Дніпропетровська область. За період з 1 серпня 2017 по 1 серпня 2018 року в цьому регіоні було оголошено більше 53 тис. торгів, очікувана вартість яких майже 52 млрд. грн. Найбільше місцеві державні установи витратили на закупівлю робіт. З бюджету на них пішло майже 32 млрд. грн. Найдорожче обійшлися роботи, пов'язані з об'єктами завершеного або незавершеного будівництва.

У категорії товари, традиційно, лідером стали нафтопродукти, паливо та електроенергія. А в цілому, на цю категорію Дніпропетровська область витратила понад 13 млрд. грн. Набагато менше коштували регіону послуги – 6,5 млрд. грн. найбільш популярними були послуги в сфері санітарії і охорони навколишнього природного середовища.

Друге місце з кількістю закупівель понад 35,5 тис. і загальним бюджетом близько 33,5 млрд. грн. посіла Донецька область. Вінницька область, яка виступила замовником в 24,9 тис. торгів з очікуваною вартістю майже 16 млрд. грн., посіла третє місце (рис. 2).

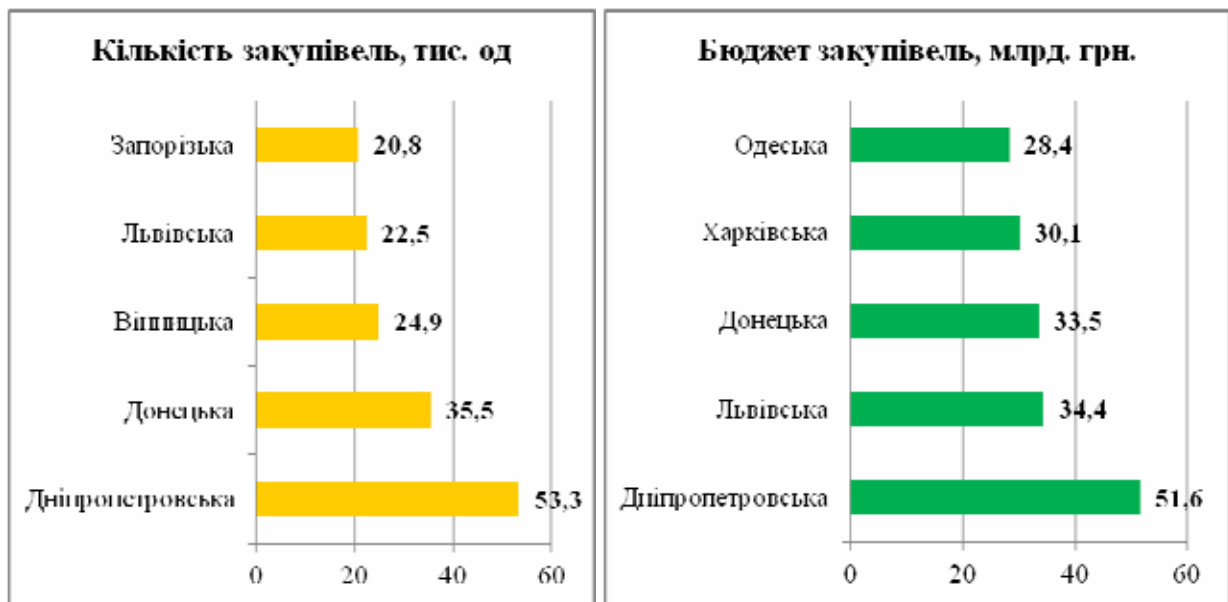

Рис. 2. Рейтингування областей лідерів у сфері публічних закупівель ProZorro у 2018 році

Джерело: побудовано авторами на основі [10]

У багатьох країнах світу публічні закупівлі вважаються ефективним засобом забезпечення економного та оптимального витрачання бюджетних коштів. До позитивних здобутків державного регулювання процедури публічних закупівель у деяких європейських державах, США та Бразилії, які можуть бути використанні під час розроблення пропозицій з удосконалення національного законодавства у відповідній сфері, можна віднести наступні: 1) закріплення обмежень щодо учасників процедур публічних закупівель на основі антикорупційного законодавства; 2) визначення особливостей здійснення місцевих закупівель, тобто надання права органам місцевого самоврядування самостійно організувати та проводити закупівлі у межах своїх потреб за кошти місцевих бюджетів; 3) визначення та конкретизація засад недискримінації учасників процедури закупівлі; 4) недопущення порушення законодавства про економічну конкуренцію, закріплення антиконкурентних вимог та гарантій їх забезпечення при проведенні закупівлі; 5) підвищення гарантій захисту прав іноземних учасників процедур публічних закупівель тощо [11, с. 27].

Для досягнення максимальної ефективності застосування системи електронних закупівель в Україні доцільно обґрунтувати потребу в таких етапах впровадження інновацій в сфері публічних закупівель:

- 1) детальне дослідження рекомендованих основних вимог (в рамках гармонізації державних закупівель до вимог ЄС) до електронної системи, аналіз ризиків і формування заходів з їх усунення;
- 2) обґрунтування організаційної структури й схеми виконання запланованих заходів (за умови схвалення заходу на 1 етапі);
- 3) підбір і залучення організацій та кадрового складу для проекту;
- 4) розмежування повноважень між суб'єктами (перелік яких був установлений на 3 етапі);
- 5) консультування та проведення інструктажів для учасників проекту;
- 6) розробка інструктивних матеріалів і програмного забезпечення;
- 7) проведення навчань, курсів, ворк-шопів, брифінгів для безпосередніх учасників закупівель [12, с. 145];
- 8) зовнішній контроль та регулювання процесів електронних закупівель, збирання й узагальнення інформації про проблеми, які виникли;
- 9) ґрунтовне опрацювання проблемних аспектів та пошук шляхів їх ліквідації;
- 10) збирання, систематизація та підготовка даних для оцінки результатів інновацій і дослідження шляхів подальшого удосконалення електронної системи закупівель, а також документального, в т.ч. облікового їх забезпечення та контролю.
- 11) дотримання рекомендацій щодо успішної участі в тендерній пропозиції під час проведення аукціонних торгів (див. рис. 3) [13, с. 95].

Рис. 3. Рекомендації щодо ефективнішої участі в аукціонних торгах в системі публічних закупівель Prozorro

Джерело: побудовано авторами на основі [10, 13]

Вважаємо за необхідність також зазначити, що відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» закупівлі, спрямовані на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19) виводяться з-під дії Закону України «Про публічні закупівлі». Порядок їх здійснення встановлюється Кабінетом Міністрів України, зокрема постановою від 20.03.2020 № 225, пунктом 2 якої встановлено, що за результатами проведених з 19 квітня 2020 р. закупівель товарів, робіт і послуг, необхідних для здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникненню та поширенню, локалізацію та ліквідацію спалахів, епідемій та пандемій коронавірусної хвороби (COVID-19), згідно із затвердженим переліком замовник в електронній системі закупівель оприлюднює звіт про договір про закупівлю, укладений без використання електронної системи закупівель, договір про закупівлю та всі додатки до нього, звіт про виконання договору про закупівлю відповідно до статті 10 Закону України «Про публічні закупівлі» [14].

Таким чином, для покращення закупівель для суспільних потреб слід здійснити такі заходи:

1. Розробити гнучкий механізм фінансування державних закупівель, який може реагувати на зміну кон'юнктури ринку, забезпечувати соціальні потреби у разі найбільш ефективного розподілу бюджетних ресурсів.
2. Оптимізувати єдиний інформаційний ресурс для забезпечення найбільшої прозорості, відкритості та достовірності інформації щодо закупівель.
3. Контролювати ефективність розподілу фінансового бюджету шляхом використання таких інструментів як поточне фінансове планування, оцінка початкової (максимальної) ціни та контрактної ціни, використання типових контрактів та бібліотеки договорів, робота з претензіями та контроль за контрактами.
4. Підвищити ефективність механізму фінансування державного замовлення.

5. Апробувати практику здійснення міжнародних аукціонів як регулярних форм організації торгівлі на зовнішньому ринку, які надають можливість усім заінтересованим експортерам та імпортерам брати участь у торгових операціях.

Враховуючи обсяги публічних закупівель та динаміку їх зростання, з впевненістю можна сказати, що такий ринок є привабливим для вітчизняного виробника, а проведення роботи з підвищення конкурентоспроможності товарів та приведення їх у відповідність до європейських стандартів якості дасть змогу в подальшому на рівних умовах конкурувати на ринках ЄС, забезпечуючи зростання прибутку та створення позитивного іміджу.

Висновки. Таким чином, удосконалення системи публічних закупівель має унеможливити необґрунтоване завищення ціни на товари та послуги з боку учасників торгів, подання недостовірної інформації про учасників закупівель та зловживання службовим становищем під час застосування тендерів з одним постачальником. Оцінюючи публічні закупівлі з точки зору перспектив для українських підприємств, зауважуємо про чудову нагоду їх виходу на нові перспективні ринки збуту для розширення своєї діяльності та, відповідно, збільшення прибутковості власного бізнесу. Однак така стратегія можлива лише за дотримання чесної конкуренції, відсутності корупційних зловживань та розвитку ефективних інститутів державної влади.

Одним із найбільш ефективних інструментів для створення системи публічних закупівель, подібної до такої, що є в Європейському Союзі, та побудованої на засадах прозорості та дієвості, є створення комплексного законодавства із фінансового контролю, результатом чого стане зменшення фіскального тиску на підконтрольні об'єкти та забезпечення чіткої регламентації процесу контролю за здійсненням закупівель. Це пояснюється не лише дефіцитом державного бюджету, а й необхідністю закупівлі якісних товарів, робіт та послуг за обґрунтованими цінами.

Література.

1. Про публічні закупівлі: Закон України від 25.12.2015 р. № 922-VIII. Верховна Рада України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/922-19>. (дата звернення: 10.04.2020).
2. Альциванович О. В., Цимбаленко Я. Ю. Теоретико-категоріальний аналіз поняття публічних закупівель та корупційних ризиків при їх здійсненні в Україні. *Аспекти публічного управління*. 2018. Т. 6, № 9. С. 92-103.
3. Murray J. G. Public procurement strategy for accelerating the economic recovery. *Supply Chain Management: An International Journal*. 2009. Vol. 14. Iss. 6. P. 429-434.
4. Хусанова К. Ю. Корупція в сфері державних закупівель: форми прояву та засоби протидії в контексті нового антикорупційного законодавства. URL: file:///C:/Users/Admin/Downloads/boz_2010_22_38.pdf (дата звернення: 11.05.2020).
5. Гальчинський Л.Ю., Гаврилова А.Г. Оцінка функціонування електронної системи «Prozorro» як інструмента державних закупівель. URL: <http://ape.fmm.kpi.ua/article/view/102574/97652> (дата звернення: 20.04.2020).
6. Вареник В. М., Євчин Л. О. Особливості застосування системи державних закупівель ProZorro (Прозоро). *Європейський вектор економічного розвитку*. 2016. № 2. С. 6-15.
7. Що таке «голландські аукціони»? Prozorro.продажі. URL: <https://prozorro.sale/handbook/sho-take-gollandski-aukcioni> (дата звернення: 10.04.2020).
8. Ткаченко Н.Б. Електронні публічні закупівлі: досвід країн ЄС та впровадження його в Україні. *Актуальні проблеми економіки*. 2016. № 10. С.471-477.
9. Звіт, що містить аналіз функціонування системи публічних закупівель та узагальнену інформацію про результати здійснення контролю у сфері закупівель за 2019 рік. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Download?id=56aa9516-079c-449d-b67a-ae56589dcd9> (дата звернення: 25.03.2020).
10. Prozorro.продажі на карантині? URL: <https://thetender.com.ua/uk/post/prozorroprodazi-na-karantini> (дата звернення: 25.04.2020).
11. Петруненко Я.В. Зарубіжний досвід регулювання публічних закупівель як господарсько-правового засобу забезпечення ефективного використання державних коштів. *Правова держава*. 2019. № 34. С. 23-28.
12. Хорунжак Н. М. Публічні закупівлі: шляхи вирішення організаційних і контрольно-облікових проблем. *Сталій розвиток економіки*. 2016. № 3(32). С. 143-149.
13. Длугопольський О.В., Заклекта О.І., Романишин А.А. Prozorro як інструмент забезпечення прозорості ринків. Причорноморські економічні студії. 2019. Випуск 48-1. С. 90-97.
14. Кулик Лілія. Що потрібно врахувати замовникам при закупівлях після 19 квітня 2020. Prozorro. Інфобокс. URL: <https://infobox.prozorro.org/articles/shcho-potribno-vrahuvati-zamovnikam-pri-zakupivlyah-pislya-19-kvitnya-2020> (дата звернення: 06.05.2020).

References.

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (2015), The Law of Ukraine “On public procurement”, available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/922-19>. (Accessed 10 April 2020).

2. Al'tsyvanovych, O. V. and Tsymbalenko, Ya. Yu. (2018), "Theoretical and categorical analysis of the concept of public procurement and corruption risks in their implementation in Ukraine", *Aspekty publichnoho upravlinnia*, vol. 9, pp. 92-103.
3. Murray, J.G. (2009), "Public procurement strategy for accelerating the economic recovery", *Supply Chain Management: An International Journal*, Vol. 14, Iss. 6, pp. 429-434.
4. Khusanova, K. Yu. (2010), "Corruption in public procurement: forms of manifestation and means of counteraction in the context of new anti-corruption legislation", *Borot'ba z orhanizovanoi zlochynnistiu i koruptsiieiu (teoriia i praktyka)*, vol. 22, pp. 323-333.
5. Hal'chyns'kyj, L.Yu. and Havrylova, A.H. (2017), "Assessment of the functioning of the electronic system "Prozorro" as a tool for public procurement", *Aktual'ni problemy ekonomiky ta upravlinnia: zbirnyk naukovykh prats' molodykh vchenykh*, vol. 11, available at: <http://ape.fmm.kpi.ua/article/view/102574/97652> (Accessed 20 April 2020).
6. Varenyk, V. M. and Yevchyn, L. O. (2016), "Features of application of the public procurement system ProZorro (Transparent)", *Yevropejs'kyj vektor ekonomichnoho rozvytku*, vol. 2, pp. 6-15.
7. Prozorro.prodazhi (2019), "What are "Dutch auctions"?", available at: <https://prozorro.sale/handbook/sho-take-gollandski-aukcioni>. (Accessed 10 April 2020).
8. Tkachenko, N.B. (2016), "Electronic public procurement: the experience of EU countries and its implementation in Ukraine", *Aktual'ni problemy ekonomiky*, vol. 10, pp. 471-477.
9. Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine (2019), "Report containing an analysis of the functioning of the public procurement system and generalized information on the results of control in the field of procurement for 2019", available at: <https://me.gov.ua/Documents/Download?id=56aa9516-079c-449d-b67a-ae56589dcd9> (Accessed 25 March 2020).
10. The Tender (2020), "Prozorro.sales in quarantine?", available at: <https://thetender.com.ua/uk/post/prozorroprodazi-na-karantini> (Accessed 25 April 2020).
11. Petrunenko, Ya.V. (2019), "Foreign experience in regulating public procurement as an economic and legal means of ensuring the efficient use of public funds", *Pravova derzhava*, vol. 34, pp. 23-28.
12. Khorunzhak, N.M. (2016), "Public procurement: ways to solve organizational and control and accounting problems", *Stalyj rozvytok ekonomiky*, vol. 3(32), pp. 143-149.
13. Dluhopol's'kyj, O.V. Zaklekta, O.I. and Romanyshyn ,A.A. (2019), "Prozorro as a tool for ensuring market transparency", *Prychornomors'ki ekonomichni studii*, vol. 48-1, pp. 90-97.
14. Kulyk, L. (2020), "What customers need to consider when purchasing after April 19, 2020", available at: <https://infobox.prozorro.org/articles/shcho-potribno-vrahuvati-zamovnikam-pri-zakupivlyah-pislyya-19-kvitnya-2020> (Accessed 06 May 2020).

Стаття надійшла до редакції 24.06.2020 р.